

GNISTEN

Nr. 2 1973 Organ for Kommunistisk Universitetslag 1.årg.

FAGFORENINGENE OG FASCISMEN OM SITUASJONEN I NORSK FAGBEVEGELSE

Hvit og brun fascisme

Det eksisterer i dag i alle imperialistiske land en fare for en utvikling av hvit fascisme gjennom statsapparatet. En slik fascisme vil ha tildels helt andre forutsetninger enn den tradisjonelle, brune fascismen av Mussolini-typen, selv om begge vil se sitt mål i opprettelsen av den korporative stat.

Forskjellen i forutsetninger kommer blant annet til uttrykk i de tradisjonelle fagforeningsapparatenes helt forskjellige rolle i de to tilfellene.

Den brune fascismen i Europa var kjennetegnet av at den for å gjennomføre korporativiseringen av det økonomiske feltet ikke kunne benytte seg av det fagforeningsapparatet som arbeiderbevegelsen selv hadde skapt. Den måtte sette opp egne, uttalt fascistiske organisasjoner ("syndikater") ved siden av arbeidernes tradisjonelle. Deretter måtte de brune fascistene med voldsomt tvinge arbeiderne over til og inn i disse organisasjonene.

Hendingene i Europa for et halvt hundreår siden viste altså klart at de tradisjonelle arbeiderorganisasjonene ikke lot seg korporativisere. I Italia gjaldt det for eksempel såvel for den katolske som for den sosialistiske landsorganisasjonen at de dengang ennå var for preget av klassebevissthet og revolusjonær innstilling til å kunne bli brukt til de nevnte formål. Og dette var nok en hovedgrunn til at den brune fascismen led historisk nederlag.

I Norge i dag har det tradisjonelle fagapparatet (LO) for lengst antatt en motsatt funksjon: situasjonen er nå at korporativiseringen tvertom truer med å bli virkeliggjort gjennom det eksisterende LO-apparatet.

På annen plass i Gnisten er det lagt fram tilstrekkelig dokumentasjon for det faktum at LO-apparatet nå er blitt til et integrert ledd i statsbygningen, og at den dermed i seg selv er kanskje den viktigste faktor i kampen for gjennomføringen av den korporative stat. For marxister og leninister burde innstillingen til LO-apparatet dermed være klar: at det langsiktige mål er å knuse dette apparatet sammen med det øvrige kapitalistiske statsapparatet - og at det er like illusorisk å ville gjøre LO til arbeidernes kamporganisasjon som det er å ville gjøre staten til det. Denslags paroler inngår i dag i det småborgerlige venstres allmenne bestrebelse på å aktivisere såvel småborgerskapet og mellomskiktene som arbeiderklassen for å "gjenvinne" rettigheter som for lengst er gått tapt og som alltid vil være tapte som følge av kapitalismens utvikling.

Enhetsfronten og arbeidet i fagorganisasjonen

Vi vurderer imidlertid forandringen i LOs funksjon for å være så grunnleggende og så betydningsfull at den har som en viktig konsekvens at en i dag ikke må gjøre seg noe håp om å kunne stoppe utviklingen i retning av den korporative stat ved hjelp av noen slags enhetsfront med de eksisterende partier på venstresida i politikken. For alle disse partier aksepterer det bestående LO-apparatet som sin kampplass. Og er en først kommet så langt, så annerkjenner en i praksis selve statsapparatet, og da har det forsvinnende liten betydning om en nå på dene ene sida innbiller seg at en kan gjøre apparatet til en "kamporganisasjon", styrke dets "kampkraft" - eller om en på den andre sida bare er en vanlig støttespiller for apparatet.

En enhetsfront av de nevnte eksisterende partier kunne være et høvelig middel bare såframt det dreide seg om å stoppe en framrykkende brun fascisme (jfr. Kominterns folkefront-politikk etter 1935). Å lansere slike enhetsforsøk i dag vitner om en helt manglende evne til å forstå klassekampens former i forskjellige historiske situasjoner; og i den grad slike forsøk "lykkes", vil de bare bidra til å

gjøre venstrebevegelsen til en passiv medspiller i korporativiseringsprosessen. Og en slik venstre-"enhet" vil nettopp derfor også mislykkes i en alvorlig kamp mot brun fascisme. Den grunnleggende forutsetning for å holde en truende, brun fascisme stangen, er i alle tilfelle en kampdyktig arbeiderbevegelse - ikke en arbeiderbevegelse som allerede har lenket sine organisatoriske uttrykk til korporativiseringsmaskineriet.

LOs rollebytte medfører med andre ord at enhetsfronten mot korporativismen primært må rettes mot selve LO-apparatet, og dermed mot statsapparatet.

Dette innebærer ingen forkastelse av politisk arbeid i LO-foreningene: at marxistene erkjenner statens klassekarakter, erkjenner at kapitalens statsapparat endegyldig må knuses, har aldri i seg selv forhindre dem i å arbeide i for eksempel parlamentariske organer.

I foreningene som i parlamentet må kommunistene imidlertid primært arbeide mot apparatet, for å avsløre disse organenes klassekarakter.

Og politisk arbeid i LO-foreningene rettfærdiggjøres også av det forhold at et forslag som for eksempel det som er levert av Skånland-utvalget, nettopp annerkjenner at LO i sin nåværende form er et ufullkomment redskap for oppnåelsen av den korporative stat. Skånland-innstillingen betyr nettopp at kapitalklassen har et klart behov for å binde LO-apparatet til et høyere felles embetsverk, og dermed til herskerklassens åpne interesseorganisasjoner (innen "Rådet for pris- og inntektspolitikk"). Og Skånlandinnstillingen kommer fordi LO - på tross av at den aldri kan bli noen kamporganisasjon - i dag fortsatt er en organisasjon hvor klassekampen tross alt gjør seg gjeldende.

Nettopp i dette forhold viser det seg avgjørende likheter mellom det korporative system som ble skapt av de brune fascistene og det som Skånland signaliserer.

Vi har nevnt at de italienske fascistene måtte bygge opp egne, fascistiske fagforeninger. Ikke desto mindre viste det seg at selv disse foreningene (syndikatene) hadde for sterke iboende tendenser til klassekamp. Og dette var hovedgrunnen til gjennomføringen av Skånlands Magna Carta i 1927: "Carta del lavoro" ("arbeidscharteret"), som forente kapitalistenes og arbeidernes syndikater i et høyere embetsverk.

Men ingen ville ha kunnet innbille seg at de fascistiske arbeidersyndikatene før 1927 av den grunn skulle ha kunnet utvikle seg til kamporganisasjoner for arbeiderne. Selvsagt er det også store forskjeller mellom disse syndikatene og LO-apparatet i dag. Disse forskjeller tillater en å arbeide politisk i LO mot gjennomføringen av Skånland-innstillingen, men de tillater en ikke å arbeide for å gjøre LO til kamporganisasjon for arbeiderne.

Når enhetsfronten mot korporativismen må reise seg mot selve LO-apparatet, mot arbeidernes tradisjonelle organisasjonsapparat, så ligger det i sakens natur at det her må dreie seg om en arbeiderfront, altså av en front som entydig uttrykker arbeidernes klasseinteresser, og på dette grunnlag støttes av grupper utenfor klassen, for det er å praksis nettopp bare de LO-organiserte som kan tilføye LO-apparatet avgjørende slag - etter mønster av de ville streikene.

Dette er dagens ytringsform av den generelle sannheten om at arbeiderklassens frigjøring bare kan være dens eget verk.

Vi har nevnt hvordan nødvendigheten av et brudd med LO-apparatet også nødvendiggjør et brudd med de eksisterende partier på venstresida. Vi må bare føye til at den derav følgende nødvendighet av en enhetsfront nettopp på arbeiderklassens premisser også mer enn noen sinne nødvendiggjør at klassen får sitt selvstendige, organisatoriske uttrykk i et kommunistisk parti her i landet.

KUL OG FAGLIG POLITIKK

Dette nummeret av GNISTEN er hovedsaklig viet forholdet mellom sosialdemokratiet, LO, korporativismen og fascistene. Dette for det første fordi dette er et hovedspørsmål for arbeiderklassen på det stadiet av kapitalismen vi finner oss på i Norge i dag. For det andre - og ikke minst - fordi kampen mellom revisjonismen og en revolusjonær linje i dag stilles særlig skarpt på spissen i spørsmålet om LO kan gjøres til en kamporganisasjon eller ikke.

Vår holdning til dette - som vi forsøker å argumentere for i dette nummeret - er i korthet følgende: LO er i dag en integrert del av det borgerlige statsapparatet, og må være det på kapitalismens nåværende nivå i Norge. Parolen om å gjøre LO til kamporganisasjon er derfor like illusorisk som en parole som å gjøre det borgerlige statsapparatet for øvrig til et redskap for arbeiderklassen. Ethvert revolusjonært arbeid innen LO i dag må rette seg mot LO-apparatet - mot LOs oppbygging, mot avtaleverket, og mot lovverket. Verken LO eller det borgerlige statsapparatet for øvrig kan gjøres til "kamporganisasjoner". Tvert om må - og kan bare - det borgerlige statsapparatet som helhet, LO iberegnet, knuses gjennom den sosialistiske revolusjonen, og erstattes med klassens egne politiske og faglige organer.

Motsetningen mellom revisjonismen og den revolusjonære linjen i dette spørsmålet kom tydelig til uttrykk da Studentersamfundet for en tid tilbake skulle ta stilling til Skånland-utvalget. Det ble da lagt fram to resolusjonsforslag - et fra Kommunistisk Universitetslag og et fra AKP/Rød Ungdom - som vi gjengir nedenfor. Vi overlater til leserne selv å merke seg og vurdere forskjellene mellom de to.

RESOLUSJONSFORSLAG.

Det såkalte Skånland-utvalget - med representanter fra staten, LO, NAF og andre næringslivsorganisasjoner - la i sommer fram sin innstilling. Utvalgets enstemmige konklusjon er at det skal opprettes et "Råd for pris- og inntektspolitikk" med representanter fra de samme institusjoner som utvalget selv har hatt. Dette "Rådet" skal for det første fastlegge en årlig ramme for lønnsutviklingen, som LO skal forpliktes til å holde seg innenfor. For det andre skal det fastlegge retningslinjer for landets samlede økonomiske politikk, som Stortinget ikke må gå på tvers av.

Den ene siden ved dette forslaget innebærer at Stortingets bestemmende myndighet oppheves og overføres til et statlig råd med representanter fra forskjellige organisasjoner. Det innebærer med andre ord at parlamentarismen avskaffes og erstattes med en korporativ statsform.

Den andre siden ved forslaget betyr at arbeiderklassen fratras sin frie forhandlings- og streikerett. Dette kan selvstendig ikke stanse arbeiderklassens kamp. Men med innføringen av Skånland-utvalgets forslag kan staten med loven i hånd øke sin voldelige undertrykkelse av kampen. Den korporative statsformen fører derfor med nødvendighet til fascistiske tilstander.

Skånland-utvalgets forslag er delvis laget etter mønster av det siste indeksoppjøret. Dette oppjøret ga som kjent ikke kompensasjon for den sterke prisstigningen som har vært. I en situasjon da lønnsarbeiderne normalt skulle kunne tilkjempe seg en lønnsøkning - med stadig økende konjunkturer, økende avsetning og et stramt arbeidsmarked - har real-lønningene sunket kraftig. Kapitalistene øker med andre ord sin profitt, utbyttingen øker. Ikke minst indeksoppjøret har bidratt til at kapitalistene har kunnet skumme hele fløten av høykonjunkturen.

Det er denne skjerpede utbyttingen som borerskapet nå tar sikte på å gjøre permanent ved å etablere "Rådet for pris- og inntektspolitikk".

Den viktigste klassekampoppgaven for arbeiderklassen i dag er derfor å bekjempe Skånland-utvalgets innstilling og reallønnssekningen. Med dagens høykonjunktur og stramme arbeidsmarked står arbeiderklassen tid og med i en uvanlig gunstig utgangsposisjon for å slå arbeids"riverne" offensiv tilbake. Men oppgaven kan bare løses etter mønster av de "ville" streikene i 1970 - gjennom en selvstendig organisering og solidaritet på grunnplanet, på tvers av LO-apparatet. Med sine uttalelser i valgkampen om at LO ikke kunne anbefale Skånland-utvalgets innstilling så lenge Korvald regjerte, men ville gå inn for innstillingen under en Arbeiderpartiregjering, gjorde LO-formann Aspenren LO-ledelsens og Arbeiderpartiets rolle klinkende klar: De er de mest effektive forkjemperne for borerskapets korporative framstøt.

Heller ikke den store SV-representasjonen på Stortinget er noen garanti mot Skånland-utvalget. Arbeiderpartiet vil i alle fall kunne gjennomføre innstillingen sammen med de øvrige partier. Borerskapet har allerede for lenge gjort det klart at det er innstilt på å avskaffe parlamentarismen.

Bare arbeiderklassens selvstendige kamp kan derfor stanse Skånland-utvalgets innstilling.

På denne bakgrunn gir Det Norske Studentersamfund - samlet til møte den 22. september 1973 - sin fulle støtte til arbeiderklassens egen kamp mot Skånland-utvalgets innstilling, og oppfordrer alle progressivt innstilte studenter og universitetsansatte til å bidra til å gjøre kampen effektiv.

Thore Fem

Harald Berntsen

ENDRINGSFORSLAG TIL RESOLUSJON FRAMSATT AV HEM OG BERNTSEN.

Det såkalte Skånland-utvalget - med representanter fra staten, LO, NAF og andre næringslivsorganisasjoner - la i sommer fram sin innstilling. Utvalgets enstemmige konklusjon er at det skal opprettes et "Råd for pris- og inntektspolitikk" med representanter fra de samme institusjoner som utvalget selv har hatt. Dette "Rådet" skal for det første fastlegge en årlig ramme for lønnsutviklingen, som LO skal forpliktes til å holde seg innenfor. For det andre skal det fastlegge retningslinjer for landets samlede økonomiske politikk, som Stortinget ikke må gå på tvers av.

Skånland-utvalgets forslag er delvis laget etter mønster av det siste indeksoppjøret. Dette oppjøret ga som kjent ikke kompensasjon for den sterke prisstigningen som har vært. I en situasjon da lønnsarbeiderne normalt skulle kunne tilkjempe seg en lønnsøkning - med stadig økende konjunkturer, økende avsetning og et stramt arbeidsmarked - har real-lønningene sunket kraftig. Kapitalistene øker med andre ord sin profitt, utbyttingen øker. Ikke minst indeksoppjøret har bidratt til at kapitalistene har kunnet skumme hele fløten av høykonjunkturen.

Går dette forslaget gjennom betyr det at arbeiderklassen fratras sin forhandlings- og streikerett. Lønnsoppjørene framover skal flyttes bak lukkede dører med staten som "nøytral" tredjepart. Dette vil bli hestehandel med arbeidsfolk som maktesløse tilskuere. Skånland-utvalgets forslag favoriserer monopolkapitalen, umyndiggjør arbeidsfolk og kopler LO, NAF og staten sammen i en blokk mot lønns-takernes interesser. Forslaget styrker korporativiseringen i det norske samfunnet. Med sine uttalelser i valgkampen om at LO ikke kunne anbefale Skånland-utvalgets innstilling så lenge Korvald regjerte, men ville gå inn for innstillingen under en Arbeiderpartiregjering, gjorde LO-formann Aspenren LO-ledelsens og Arbeiderpartiets rolle klinkende klar: De er de mest effektive forkjemperne for borerskapets korporative framstøt.

Heller ikke den store SV-representasjonen på Stortinget er noen garanti mot Skånland-utvalget. Arbeiderpartiet vil i alle fall kunne gjennomføre innstillingen sammen med de øvrige partier.

Skånland-utvalgets forslag må bekjempes med alle midler, legale som illegale. Hovedtyngden av norske arbeidere er organisert i fagbevegelsen. Utslagsgivende for resultatet blir kampen i fagforeninger og klubber. Her må det reises og organiseres et politisk press i masseomfang.

I mange fagforeninger vil ledelsen gå inn for å kneble kampen. Her må grunnplanet presse ledelsen til å gi etter. Går ikke det, må andre former for aksjoner vurderes som kampmiddel. All støtte til kampen mot Skånland-utvalgets innstilling er viktige bidrag.

På denne bakgrunn gir DNS samlet til møte den 22. september 1973 sin fulle støtte til arbeidsfolk som tar opp kampen mot Skånland-utvalgets innstilling og oppfordrer alle progressivt innstilte studenter og universitetsansatte til å gjøre kampen effektiv.

Ulrik Sverdrup

Martin Indregård

SKÅNLAND-INNSTILLINGEN

FORELØPIG I BERO

Skånland-utvalgets innstilling om statlig regulering gjennom et "inntektsråd" av alle spørsmål som angår fastsetting av lønner, priser, skatter, avgifter osv. var som kjent enstemmig. I utvalget satt representanter fra LO og AP sammen med representanter fra næringslivet, og alle var enige om at den siste rest av "frie" forhandlinger om lønnsfastsettelse osv. må vekk. Men selv AP- og LO-ledelsen har nå forstått at dette i dagens situasjon ville skape bråk på arbeidsplassene.

Aspengren uttalte før valget at en gjennomføring av Skånland-utvalgets innstilling bare kunne skje med LOs støtte under en AP-regjering. M.a.o. er bare AP fullt ut i stand til å gjennomføre den instituerte korporativismen. Nå sitter AP med regjeringsmakta, og hva skjer? Miljøvernminister Halvorsen fra LO uttaler skepsis overfor Skånland-utvalgets innstilling. I det ene øyeblikket er LO/DNA utvetydig for, nå vet de ikke riktig. Selv pampene har forstått at tida ikke er moden for Skånland-utvalgets politikk. Skal den gjennomføres, må den ikles noe andre former og kamufleres på en ganske annen måte enn nå.

Her kan SV tre støttende til. I et radioprogram for noen uker siden diskuterte Gustavsen og Kleppe Skånland-utvalgets innstilling. Her kom det fram at Gustavsen var mot innstillingen i dens nåværende form. Hvis derimot det ble snakk om en fullstendig statlig kontroll med alle grupper inntekter, vill SV gå inn for det. Hvis m.a.o. borerskapets statsapparat instituerer en mer omfattende korporativisering, er SV for det. (For Gustavsen mener vel ikke at arbeiderklassens stat skal "regulere alle grupper - også kapitalistenes - inntekter?") Kleppe var selvfølgelig fullt ut enig med Gustavsen her.

Dette understreker at årvåkenheten må skjerpes overfor nye Skånland-framstøt, kledd i ikke bare en ny Arbeiderpartidrakt, men også med SVs støtte. At nye framstøt i en eller annen form vil komme, er en nødvendighet på det nåværende utviklingstrinn i kapitalismen. Det skulle ikke forundre oss at det kommer til å inngå i en ny form for "pakkelløsning" ved vårens tariffoppgjør, pakket inn i relativt høye lønnsøkninger, noe kapitalistene på bakgrunn av dagens høykonjunktur og lønnsenkningen de siste åra ikke så vanskelig kan ta seg råd til.

GNISTEN

Organ for Kommunistisk Universitetslag

Ansvarlig redaktør: Øyvind Horverak

K.A.'s trykk.

Streiken på Norgas er det første eksempel på en vill streik i Norge hvor arbeiderne trosset lovverket og arbeidsrettens dom, og holdt sammen til streiken ble slått ned med vold. Arbeiderne gikk til streik vel forberedt og vel vitende om de lovbrudd som ville bli nødvendige og de derav følgende erstatningskrav. Ved tidligere anledninger hvor erstatningskrav var blitt reist mot de streikende arbeiderne, hadde det alltid lyktes å isolere aktivistene, og latt dem få betale. Ved Norgas var det fra første stund full forståelse av at en seier var avhengig av at hele arbeidsstokken stod sammen, også etter arbeidsrettens dom. Hittil hadde man ikke våget å dømme en hel arbeidsstokk til skadeerstatning, og det viste seg at man heller ikke nå våget det.

6. Framtidsperspektiver.

Men hvordan er sjansene framover? Fordi ulovlige streiker retter seg mot selve det kapitalistiske lovverk, vil stadig trusselen være der om krafttunge reaksjoner fra kapitalens

side. Men samtidig vil man søke å unngå altfor harde reaksjoner for ikke å provosere fram solidaritet blant store grupper arbeidstakere. Dette dilemma kan man spille på. Ville streiker har i forskjellige land i Europa vist seg som de eneste effektive midler til å få igjennom krav fra arbeidernes side. Men selv store lønnsforbedringer kan kapitalen ta inn på annen måte, for eksempel ved å legge på prisene og lignende. Det er umulig med reelle og varige forbedringer for arbeiderklassen under kapitalismen, og revolusjonen vil heller aldri komme som et resultat av at arbeiderne stadig har fått innrømmet flere og flere krav, slik at kapitalen til slutt ikke klarer det lenger. Revolusjonen forutsetter objektive økonomiske kriser i det kapitalistiske system. Det det kommer an på er da om det finnes en bevisst kjerne av revolusjonære som kan stå fram og gripe makten ved å utnytte krisen.

Dette innebærer selvsagt ikke at man ikke stadig skal kjempe for at arbeiderne skal få konkrete forbedringer under kapitalismen. Men denne kamp er ikke i seg selv revolusjonær kamp. Det er ikke lønnskravene kapitalistene er reddest for under ulovlige konflikter. De er redde for at den solidaritet som vokser fram mellom arbeiderne i en streikesituasjon skal gi seg utslag i en styrking av den kommunistiske bevegelsen. I streikesituasjonen forstår arbeiderne motsigelsen mellom arbeid og kapital, idet den så å si trer fram midt foran øynene på dem. For oss kommunister er det viktig å dra nytte av denne situasjonen, for å vinne flere arbeidere over til den revolusjonære delen av arbeiderklassen.

SOSIALDEMOKRATIET OG FASCISMEN

DEN KLASSISKE FASCISMEN

Fascismens grunnleggende prinsipp er prinsippet om samarbeid mellom arbeid og kapital. (Anti-semittismen er f. eks. ikke et felles trekk ved de fascistiske bevegelsene. Den er bare en mulig type av den syndebukkefilosofi som fascismen trenger for å kanalisere sosial aggresjon bort fra klassekampen og i irrasjonell retning.) For fascismen er ikke klassen, men nasjonen og folket det fundamentale fellesskap. Andre nasjoner og folk utgjør de ytre fiender som den sosiale aggresjon søkes kanalisert mot.

Men klassekampen kan ikke oppheves annet enn gjennom opphevelsen av forholdet mellom arbeid og kapital og av klassene. "Samarbeid" mellom arbeid og kapital betyr derfor nødvendigvis kapitalens herredømme og undertrykkelse av lønnsarbeiderne. Det som skiller ut den klassiske fascismen (den tyske og den italienske), er derfor ikke prinsippet om klassesamarbeid alene, men viljen til å tvinge det gjennom med vold. Den klassiske fascismens vesentlige kjennetegn ligger i på den ene siden den voldelige knusningen av arbeiderklassens organisasjoner, på den andre siden erstatning av parlamentarismen med en korporativ stat, hvor kapitalen og det fascistiske partiet i allianse dirigerer gjennom oppnevnte statlige klasse"samarbeids"organer. Dessuten følger ytre aggresjon som en nødvendig kulminasjon på opprustningen og den nasjonalsjåvinistiske agitasjonen.

Knusningen av arbeiderklassens organisasjoner, opphevelsen av de borgerlige partier og parlamentarismen, opprustningen og den territoriale ekspansjon oppfylte kapitalens behov i en periode med dyptgående økonomisk krise, skjerpet klassekamp, politisk kaos, behov for imperialistisk ekspansjon og avsetningsvansker. Dette kreves av kapitalen i allmennhet, uttrykt gjennom kapitalens ledende fraksjoner på det monopolkapitalistiske og imperialistiske stadiet, monopol- og storborgerskapet. Den fascistiske bevegelsen har likevel ikke sitt utspring i disse fraksjonene av borgerskapet. Den sosiale basis for den klassiske fascismen og dens ideologi ligger tvert om i det lavere borgerskap og i småborgerskapet. Rekrutteringsmessig er dette klart påvist både i den tyske og den italienske fascismen. Ideologisk gir det seg uttrykk i at fascismen retter seg både mot arbeiderklassen og mot stor- og monopolkapitalen. De klassiske fascistiske programmene (og også de moderne, som NPDs og Anders Langes Parti) er helt gjennom preget av kravet om å opprettholde "middelstanden", dvs. småborgerskapet og den mindre kapitalen, samt "middelstanden"s verdier og livsform, som trues av oppløsning både fra arbeiderklassens sosialistiske revolusjon og storkapitalens monopolisering. Dette er i siste instans det reaksjonære klassegrunnlaget for klassesamarbeidet og korporativismen, med en drøm om å vende tilbake til det føydale laugsfellesskapet mellom mester og svenn og det tidlig-kapitalistiske patriarkalske forhold mellom kapitalist og arbeider

Fascismen er dermed et klart uttrykk for småborgerskapets og det lavere borgerskaps illusoriske krav om ikke bare å stanse kapitalismens utvikling, men å gjenopprette overlevde tilstander. På denne anti-kommunistiske og anti-monopolistiske basis bygges det opp en massebevegelse som særlig får vind i seilene i krisetider, hvor disse samfunnsgruppene følger seg særlig truet. Men hittil har ingen klassisk fascistisk bevegelse selv maktet å gripe makten. Det som skjedde i Tyskland og Italia, var at de fascistiske partiene ble tildelt eksekutivmakten av storkapitalen og storgrunneierne. På et visst trinn i utviklingen - eksempelet er spesielt "rent" i Tyskland - kommer

de forskjellige fraksjoner av borgerskapet og grunneierne så sterkt i motsetning til hverandre at ingen partier med nærmere tilknytting til bestemte fraksjoner makter å styre effektivt. På dette trinnet finner de ledende fraksjoner tida inne til å gi makten til fascistene. Dette fordi den del av fascistenes politikk som er mulig å gjennomføre, faller sammen med storkapitalens behov, mens de anti-kapitalistiske delene av politikken både er urealiserbare og målbevisst utraderes fra bevegelsen, slik at den på et visst nivå hever seg opp over sitt sosiale grunnlag. Det fascistiske partiet er ikke altså storkapitalens "forlengede arm", men dets program om korporativt klassesamarbeid, knusning av arbeiderorganisasjonene og territoriell ekspansjon faller sammen med storkapitalens behov. Den fascistiske ledelsen har sitt selvstendige maktgrunnlag i den fascistiske massebevegelsen. Nettopp fordi det fascistiske partiet står i et relativt selvstendig forhold til de forskjellige fraksjoner av borgerskapet, er det i en situasjon med skjerpet krise og konkurranse best i stand til å ivareta kapitalens behov i allmennhet. Gjennom fascismens maktovertakelse kommer den kapitalistiske staten på høyde med sitt begrep: den blir tilsynelatende helt selvstendiggjort, og blir nettopp i kraft av denne selvstendigheten på det mest effektive i stand til å fremme kapitalens samlede interesser.

SOSIALDEMOKRATIET OG KORPORATIVISMEN

Den klassiske fascismen tvinger gjennom sin hyperkapitalistiske politikk ved å knuse de selvstendige arbeiderorganisasjonene. Den er umiddelbart terroristisk og voldelig. Men den korporative statstanken i seg selv er ikke enestående for den fascistiske bevegelsen, heller ikke bevegelsens grunnleggende funksjon i staten i den monopolkapitalistiske fasen. Lærdommen fra de siste 40 - 50 års historie trer nå så klart fram at det er på tide å slå fast at sosialdemokratiet spiller en liknende rolle, med den forskjell at sosialdemokratiet på grunn av sitt hegemoni i arbeiderklassen ikke umiddelbart bærer den klassiske fascismens voldelige og terroristiske trekk. I det følgende skal vi se hvordan dette viser seg i DNAs rolle i norsk historie.

DNAs definitive overgang til reformismen skjer i perioden 1930 - 35. Kjernen i denne overgangen er at partiet går bort fra å se seg som arbeiderklassens parti, og forsøker å etablere et felles klasseinteressesgrunnlag mellom arbeiderklassen og småborgerskapet mot "storkapitalen" og "storfinansen". Helt logisk frafaller partiet samtidig sitt program om revolusjon og proletariats diktatur, og går over til å forfekte sosialismens gjennomføring ut fra folkeflertallet i parlamentariske valg. (Som allerede Lenin pekte på, er tesen om proletariats diktatur uadskillelig forbundet med tesen om arbeiderklassen som den eneste revolusjonære klassen.) Som en følge av utvisningen av forskjellen i klasseinteresser blir nasjonen og folket en viktigere enhet for DNA enn klassen, desto mer som "storfinansen" i stor grad kan identifiseres som utenlandsk og/eller anti-nasjonal. Kohts tese om nasjonens modning gjennom arbeiderklassens integrasjon i den eksisterende staten vinner gjennom.

I samme periode innleder og avslutter LO-ledelsen forhandlinger med NAF om en hovedavtale som begrenser arbeiderklassens handlefrihet, og legger avgjørende makt til de to organisasjonenes topper og til staten. LO vedtar blant annet sine egne avstemningsregler som er langt strengere enn de regler Stortinget hadde forsøkt å pålegge LO, men som dermed blir avskaffet. Den borgerlige statens inngrep

overfor arbeiderorganisasjonene avløses med andre ord av et eget kontrollapparat i form av avtaler og regler.

Gjennom denne utviklingen var forholdene i DNA og LO lagt til rette for en reformistisk politikk da Nygaards-vold overtok regjeringmakten i 1935. Makten i LO var sentralisert til den DNA-kontrollerte ledelsen. Med den begrunnelse at arbeiderklassen ikke kunne streike i stykker en økonomi som den gjennom "sin egen" regjering kontrollerte, oppga LO sin motstand mot tvungen voldgift (lønnsnemnd). Samtidig subsidierte staten kapitalen, og det ble opprettet en rekke offentlige og halvoffentlige utvalg med representasjon fra LO, NAF og staten.

-Den sosialdemokratiske Ordning muss sein, framfor borgerlig "forvirring" og "rot"! (Forsidetegning i Arbeiderbladet på valgdagen i år.) Den anti-demokratiske og dypt reaksjonære oppfordringen om å stole på "den sterke mann" og samfunns-authoritetene for øvrig var også et hovedelement i DNAs kampanje for norsk EEC-medlemskap.

Etter krigen gikk DNA og LO i spissen for en gjenreisnings- og stabiliseringspolitikk som betydde all vekt på å øke investeringene, øke produksjonen, og på den andre siden stagnerende lønninger. Også denne politikken ble rettfærdiggjort med at Norge hadde en "arbeider"regjering. På den ene siden eksisterte den permanente lønnsnemnda og dermed formell tilsidesettelse av streikeretten fram til 1951. På den andre siden gikk LO/DNA i spissen for å opprette de såkalte produksjonsutvalgene, som hadde som hovedformål å effektivisere og øke produksjonen. Prisreguleringen og mengdereguleringen, samt utbyttebegrensning og avgiftsfritak ved investeringer, la forholdene til rette for en kraftig utbygging av særlig eksportindustrien. Den nye statlige planlegging gjennom nasjonalbudsjetter og langtidsprogram hadde samme siktemål. Særlig interessant i vår forbindelse er den kjennsgjøring at de borgerlige partiene delvis stilte seg skeptiske til, delvis var motstandere av denne investeringsrettede politikken - ut fra de forskjellige fraksjonsinteresser de var talsmenn for.

Etter gjenreisningsperioden fortsatte DNA å føre den grunnleggende samme politikk. Eksportindustrien er ytterligere styrket. DNA har gjennomført en konsekvent skattelettelse for eksjeselskapene via avskrivningsregler og moms. Strukturrasjonaliseringen er drevet fram gjennom statlig/privat planlegging og bruk av offentlige midler, bl. a. fra folketrygdfondet. Antallet utvalg og komiteer med representasjon fra LO, NAF og staten har stadig økt og fått større innflytelse. Gjennom reviderte hovedavtaler og

arbeidstvistloven er klassesamarbeidet blitt instituert i selve det borgerlige statsapparatet. Streikeretten har reelt vært opphevet gjennom samordning av tariffoppgjørene, og i form av statlige inngrep som tvungen lønnsnemnd og den berømte koplingsretten.

DNAs rolle ble satt på spissen i forbindelse med spørsmålet om norsk EEC-medlemskap. Som en kunne forutsi, var regjeringen Borten - med representanter både fra småborgerskapet og den delen av kapitalen som for øyeblikket var mot EEC - ikke i stand til å fremme en enhetlig og effektiv EEC-linje. Storborgerskapet og monopolkapitalen - via Willoch - gikk da til det skritt å oppløse Borten-regjeringen, og gi regjeringmakten til Brattelie, som sto for en helt annen effektivitet også i dette spørsmålet.

Sist ble DNAs (og LOs) rolle satt i relieff av Aspen-grens uttalelse i valgkampen om at LO bare kunne gå inn for Skånland-utvalgets innstilling under en Arbeiderparti-regjering, ikke med Korvald som statsminister.

SOSIALDEMOKRATIET OG FASCISMEN

En oppsummering av DNAs politiske rolle må føre til den entydige konklusjon at DNA hele tida har vært en mer effektiv forkjemper for kapitalens samlede behov enn noe enkelt borgerlig parti eller de borgerlige partiene sammen noen gang kunne være. Dette grunner seg i to hovedårsaker. For det første er DNA, som et "arbeider"parti og med kontroll over fagorganisasjonen, mye bedre i stand til å legitimere en arbeiderfiendtlig politikk overfor arbeiderklassen enn noe borgerlig parti.

For det andre står DNA i det samme grunnleggende forhold til borgerskapet som den klassiske fascismen, dvs. i et relativt selvstendig forhold, med et selvstendig maktgrunnlag i en egen massebevegelse. Denne selvstendigheten har vært en forutsetning for en så effektiv gjennomføring av en politikk i samsvar med kapitalens samlede behov. På en indirekte måte viste f. eks. Per Kleppe i den siste valgkampen at han er klar over funksjonen av denne selvstendigheten, da han understreket at bare DNA kunne gjennomføre det ene politiske tiltaket etter det andre, og stå for en "fast styring", på grunn av at bare DNA var uten den tilknytting til "spesielle" interesser som preger alle borgerlige partier (jfr. Arbeiderbladet 21.8.73).

Er DNA av denne grunn et fascistisk parti? Dette vil uten tvil være en feilaktig betegnelse, fordi den ser bort fra de øvrige sentrale forskjellene mellom sosialdemokratiet og den klassiske fascismen. Disse forskjellene ligger først og fremst i at sosialdemokratiet med sin politikk ikke umiddelbart opptrer terroristisk og voldelig. Dette bunner igjen i den forskjellige sosiale basis for de to bevegelsene. Den klassiske fascismen er terroristisk og voldelig fordi den bare kan lamme arbeiderklassen ved å knuse klassens organisasjoner utenfra. Sosialdemokratiet behøver ikke å gjøre dette, da det selv kontrollerer de tradisjonelle arbeiderorganisasjonene. Gjennom DNAs overtakelse av regjeringmakten og hele dets politikk integreres arbeiderorganisasjonene i statsapparatet og kontrolleres av sine egne "topper". Så lenge dette lar seg gjøre uten for store smerter, er fascismens vold og terror unødvendig. Dette utgjør den avgjørende forskjellen.

Men dette innebærer ikke at den sosialdemokratiske korporatiseringen ikke medfører fascistiske tendenser, og/eller at en sosialdemokratisk korporativisme ikke i lengda stadig sterkere vil overskride grensene mot den klassiske fascismen. Selv om den sosialdemokratiske korporatiseringen skjer gjennom de eksisterende tradisjonelle arbeiderorganisasjonene, representerer den like fullt et forsøk på å opprette et i virkeligheten umulig klassesamarbeid., og må i siste instans innebære oppbygging og anvendelse av et fascistisk voldsapparat overfor den fortsatt, illegalt kjempende arbeiderklassen. Den form for undertrykkelse av klassekampen som ligger i korporatiseringen, kan i lengda bare opprettholdes gjennom bruk av terror og vold.

Selve utbyggingen av voldsapparatet - av spesialstyrker, overvåkingstjeneste osv. - er så kjent, også i Norge, at vi ikke skal gå nærmere inn på dette. Fra Vest-Tyskland vet vi dessuten at den legale terroren - under sosialdemokratiet - er kommet så langt at alle virkelige klassekamporganisasjoner er forbudt med lov, at tillitsmenn kan gis sparken bare de uttaler seg i strid med bedriftenes lønnsomhetsformål, og at progressive (ikke bare kommunister) holdes utenfor jobber i det offentlige.

Hittil har det stort sett dreid seg om fascistiske tendenser fra sosialdemokratiets side. Men i Vest-Tysklands tilfelle er grensen snart nådd. Vest-Tyskland er ikke spesielt i dette henseendet, men viser bare forlengelsen av sosialdemokratisk korporativisme. Ingen lover eller avtaler kan stanse arbeiderklassens økonomiske og politiske kamp. For at lovene og avtalene skal være mer enn bokstaver på papiret, må de ha et voldsapparat i ryggen. Jo mer restriktive lovene er, desto hyppigere må voldsapparatet settes inn for å opprettholde dem. Og jo hyppigere dette skjer, desto nærmere er vi fascismen.

Å fornekte og ikke propagandere de fascistiske tendensene i, og konsekvensene av sosialdemokratiets korporative politikk er like livsfarlig for arbeiderklassen som ikke å rette hovedstøtet mot den klassiske fascismen om den skulle gjenoppstå.

LO - EN KAMPORGANISASJON?

Fra AKP-gruppen hører vi i dag parolen om å gjøre LO til en kamporganisasjon. En vurdering av denne parolen og en vurdering av hvilken faglig politikk en skal føre, forutsetter en analyse av LO og dens forhold til Staten og Arbeidsgiverforeningen.

1. LO og norsk lov.

LO kan ikke bare vurderes i forhold til NAF, som om det var tale om to likeverdige, frie organisasjoner som inngår avtaler, og som derfor står fritt til å ordne sine mellomværender. Hele arbeidslivet er regulert og bestemt gjennom norsk lov, som setter bestemte grenser for organisasjonenes handlemåte. Grunnstrukturen i det lovregulerte arbeidsliv er bestemmelsen om tariffavtaler og arbeidsfred i perioden mellom tariffavtalene. Denne arbeidsfred er ikke bare et anliggende mellom LO og NAF, det være seg på lokalplanet eller på hovedplanet. Brudd på arbeidsfreden er brudd på norsk lov, og man kan dømmes til erstatning. I "Lov om arbeidstvist" heter det: "Har medlemmer av en fagforening eller arbeidsgiverforening brutt en tariffavtale eller gjort seg skyldig i ulovlig arbeidsstans, er såvel foreningen som vedkommende medlemmer erstatningsansvarlige."

Dette innebærer at en fagforening som oppfordrer til eller fører en tariffstridig streik kan få sine midler konfiskert for å dekke skaden. Dette er ba for å dekke skaden. Dette er noe av bakgrunnen for at fagforeningen aldri engasjerer seg i tariffstridige streiker. Som forening gir de heller ikke bidrag til støtte for slike streiker. En eventuell støtte forgår ved private innsamlinger på arbeidsplassene.

Ved såkalte ville streiker dannes det alltid egne strikikomiteer, slik at foreningen ikke blir gjort økonomisk ansvarlig. Dette setter selvsagt den enkelte arbeider i en utsatt stilling. Etter en dom i arbeidsretten kan erstatningskrav bli gjort gjeldende "under hensyn til skadens størrelse, skadevolderens skyld og økonomiske bæreevne". Beløpene det her kan dreie seg om kan bli svært store. Det er for eksempel blitt sagt at etter streiken ved Norgas forelås det fra arbeidsgiverne et overslag for skaden på omlag 3,5 mill. kroner for en arbeidsstokk på 50 mann.

Etter denne streiken ble det ikke reist erstatningskrav, men det er blitt reist ved tidligere ulovlige streiker. Aktivistene og streikelederne er blitt tatt, de andre har etter som situasjonen tilspisset seg gjerne bøyd unna. Det fins eksempler på folk som har betalt av på erstatning i årevis etter ulovlige streiker i Norge.

2. Tariffavtaler.

Heller ikke tariffavtalene er på noen måte en sak mellom to frie forhandlingsparter. Lovreguleringen er her særlig viktig på to punkter: Når det gjelder avstemningen, og når det gjelder lønnsnemnd.

En tariffavtale skal avgjøres ved uravstemning blant medlemmene. Tilsynelatende er dette en garanti både mot overgrep både fra staten og LO-ledelsen. I praksis er dette bare en papirbestemmelse. Riksmeglingsmannen har adgang til, dersom han finner det for godt, å slå sammen avstemningsresultatet for flere forbund. Her har han fullstendig frie hender, og hans avgjørelser tas ut fra hans kjennskap til forholdene i de enkelte forbund. I noen forbund er den tariff-festede lønn reell lønn, i andre forbund er den reelle lønn atskillig høyere på grunn av egne avtaler med arbeidsgiverne. I Byggningsarbeiderforbundet kan lønnen ligge bortimot det dobbelte av tariffen. Her tar man derfor aldri en konflikt på et lønnsoppgjør. Men for eksempel i Kjemisk industriarbeiderforbund er tariffen også reell lønn. Ved de siste lønnsoppgjør har dette forbund stemt ned forhandlingsresultatet, men noen streik har det likevel ikke kommet til. Grunnen til dette er at det enten har blitt foretatt kobling av forskjellig forbund, eller at lønna har blitt fastsatt ved lønnsnemnd.

Lønnsnemnd er borgerskapets siste garanti mot streik i forbindelse med et tariffoppgjør, dersom alt annet skulle slå feil. Med andre ord: Gjennom lovreguleringen er streikeretten i Norge i praksis opphevet. Paroler som "Forsvar streikeretten" er bare latterlige. Det fins ingen streikerett i Norge.

3. LO -en kamporganisasjon?

Når parolen om å gjøre LO til en kamporganisasjon reises, må den vurderes på bakgrunn av denne lovregulering av det norske arbeidsliv. Å gjøre LO til en kamporganisasjon vil innebære å reise kamp mot norsk lov. Det fins da to alternativer: Enten blir stat og Storting så redde at de forandrer lovene, eller så gjør de det ikke. Det står selvsagt enhver fritt å ha forestillinger om hvordan streikeretten i Norge kan innføres igjen ad parlamentarisk vei. Hvis man derimot ikke tror at et kapitalistisk samfunn frivillig gir fra seg kjernen i sin egen lovgivning på det økonomiske området (jfr. Skånlandutvalget som tvert i mot tar sikte på å forsterke samarbeidet mellom arbeid og kapital), blir konklusjonen om at parolen om å gjøre LO til en kamporganisasjon innebærer en parole om sosialistisk revolusjon. Poenget er: Det er meningsløst å stille parolen om LO som kamporganisasjon

dersom hensikten er å gjøre fagorganisasjonen til et bedre redskap enn nå for kamp for dagskrav innenfor det kapitalistiske samfunn. Kamp for streikeretten er kamp mot selve ryggraden i et kapitalistisk samfunn som Norge, og strategien for slik kamp må regne med at kampen vil bli møtt med alle maktmidler et kapitalistisk samfunn har for å forsvare sin eksistens.

4. LOs indre struktur.

Spørsmålet blir da om det er måten verd å arbeide innenfor LO som ledd i arbeidet for en sosialistisk revolusjon i Norge. LO-ledelsen hører tradisjonelt til de mest reaksjonære lag av sosialdemokratiet i Norge. Og slik organisasjonsstrukturen er nå, har ledelsen all makt til å få sin vilje gjennom.

Et kjernepunkt her er valgreglene til LO-kongressen. Her foregår valget forbundsvis for hele landet ved at det fra Sekretariatet sendes ut en liste med kandidater. Det står den enkelte fagforening på grunnplanet fritt å stryke oppsatte kandidater og erstatte dem med andre. Dette forutsetter at arbeiderne kjenner de oppsatte kandidater. I praksis vil det si at bare et fåtall av kandidatene kan bli vurdert i de enkelte grunnorganisasjonene, idet de enkelte grunnorganisasjonene bare har kjennskap til noen få kandidater. For eksempel kan en kandidat som er kjent blant arbeiderne i en bedrift bli strøket av arbeidsstokken ved denne bedriften. Men i hele landet forøvrig er han ukjent, og derfor ukontroversiell. På denne måten kan han bli valgt mot la oss si 200 stemmer. Følgen av dette vil selvfølgelig bli at listen fra LO-sekretariatet alltid går igjennom. Såkalte opposisjonelle på LO-kongressen er der fordi Sekretariatet vil ha dem der. De er valgt ut med omhu, og viser sin takknemlighet. Under EEC-kampen hørte vi fra Kalheim & Co. at "bare vent til LO-kongressen, da skal det bli oppvask". Det som skjedde var enstemmige vedtak...

For å gjøre LO til en kamporganisasjon må en altså først og fremst velge ny ledelse. For å få valgt ny ledelse må valgreglene forandres. Ingen ledelse gir frivillig fra seg makten. For å forandre valgreglene må man ha fått valgt en ny ledelse. Altså: For å gjøre LO til en kamporganisasjon må LO være en kamporganisasjon. Men man kan jo begynne å sloss med vindmøller...

I Sverige hevder KFML(r) at det er klasseforræderi å ta tillitsverv innen fagforeningen. I Sverige er hele fagbevegelsen, også på bedriftsnivå, integrert i klassesamarbeidet. I Norge har ennå grunnplanet en viss selvstendighet, valgene foregår fritt, og det er derfor ikke riktig å stille en tilsvarende parole i Norge. Spørsmålet blir mer aktuelt høyere og i hierarkiet. Men klubbnivået er ennå et viktig sted å arbeide for revolusjonære. Bedriftsklubben står på en måte utenfor selve den faste LO-organisasjonen, den er arbeidernes egen organisasjon på bedriftsnivå. Det er et egnet sted for revolusjonære å få tillit blant arbeiderne, og kan bli utgangspunkt for dannelse av streikekomiteer under streikeaksjoner.

5. "Ville" streiker.

Den riktige kampform for arbeiderklassen må være såkalte "ville" streiker. En "vill" streik er en streik som ikke bare er en kamp for høyere lønn og bedre arbeidsbetingelser. Den er samtidig en åpen kamp rett i mot det kapitalistiske produksjonssystem og dets lovverk. Den sikter lenger enn de såkalte dagskrav, gjennom sin form krever den sosialismen. En vill streik er en negativ foreripelse av det sosialistiske samfunn: For en kort stund har arbeiderne kastet av seg kapitalismens diktatur, arbeidets underordning under kapitalen er opphevet. Arbeiderne kan føle friheten ved å være herre og diktere kapitalen - om enn bare negativt - ved å tvinge den kapitalistiske produksjon til opphør.

Under en slik streik skapes det også en positiv solidaritet mellom arbeiderne som peker framover mot en kvalitativ ny eksistens. Arbeidere som har gjennomført en vill streik forteller hvordan den indre solidariteten og kampviljen etter hvert skyver selve utgangspunktet lønnskravet - til side. En vill streik overskrider kampen for dagskrav og foregriper et nytt samfunn. Som negasjon av kapitalismen og foregripelse av sosialismen er ville streiker ev grunnleggende betydning for å utvikle bevisstheten om den sosialistiske revolusjonens nødvendighet.

Under en slik streik skapes det også en positiv solidaritet mellom arbeiderne som peker framover mot en kvalitativ ny eksistens. Arbeidere som har gjennomført en vill streik forteller hvordan den indre solidariteten og kampviljen etter hvert skyver selve utgangspunktet - lønnskravet - til side. Frykten for et nederlag dreier seg ikke om ytre tap, den retter seg innover i frykt for at den solidaritet som streiken har skapt skal sprekke. En vill streik overskrider således kampen for dagskravene og foregriper et nytt samfunn. Som negasjon av kapitalismen og foregripelse av sosialismen er ville streiker av grunnleggende betydning for å utvikle bevisstheten om den sosialistiske revolusjonens nødvendighet.

forts. s. 3

MILITÆRKUPPET I CHILE

EN KOMMENTAR

En ledende AKP-ideolog, Tron Øgrim, har i et foredrag (se referat i "Oppbrudd" nr. 6-73) foretatt en sammenlikning mellom de politiske forholdene i Chile, Kambodsja og Norge og trekker herav følgende strategiske lærdom: "SV står for den chilenske vei til sosialismen, AKP/RU står for den kambodsjanske vei." Vi tror at diskusjonen om sosialismen i Norge er best tjent med at kommentarer av denne art mest mulig begrenses, og anbefaler at sammenlikninger av politiske forhold i ulike land ikke abstraherer fra de mest vesentlige ulikhetene.

En helt avgjørende forskjell på Kambodsja og Chile er at sistnevnte er et utviklet kapitalistisk land, og utpjør på samme måte som Russland i 1917 et svakt ledd i en imperialistisk kjede. Selv om landet blir utbyttet av imperialismen betyr ikke det at det er et u-land som Kambodsja. Dette betyr blant annet at de nasjonale borgerskap i Chile og Norge ikke er progressive borgerskap, i motsetning til det nasjonale borgerskap i Kambodsja.

Et særtrekk som imidlertid skiller Chile sterkt ut fra de forhold vi har i Norge, er de fnydale eiendomsforholdene på landsbygda. Dette innebærer at arbeiderklassen i Chile kan danne en klasseallianse med de jordløse bøndene som utpjør den overveldende majoritet av den chilenske landbefolkningen.

Forklaringen på Allendes og Folkefrontens valpseier i 1970 finnes framfor alt i imperialismens dominans over Chiles økonomi. Velkjent er her USAs grep over råvatektoren. I 1970 var 36 av 100 bedrifter under utenlandsk kontroll. Dertil kommer at den nasjonale kapitalen på ulike måter er indirekte knyttet til USA, bl. a. gjennom bankkapitalen som langt på vei er direkte i amerikanske hender, og ved den tekniske avhengigheten av amerikansk produksjonsutstyr. At det nasjonale borgerskap i Chile dermed i høy grad har sine skjebne knyttet til imperialismen forstår seg selv. Samtidig er det klart at denne avhengigheten sammen med den utstrakte eksporten av profitt til USA må føre til at den nasjonale kapitalens ekspansjon blir hindret, noe som bl. a. medfører stort underskudd på handelsbalansen og høy arbeidsledighet.

Venstrepartiene var i Chile som andre steder bedre enn de reaksjonære i stand til å forstå det samlede borgerskaps virkelige interesser. Folkefrontens politikk tror vi må sees heller som en strategi for å skape de nødvendige betingelsene for en nasjonal reproduksjon av kapitalen, enn som et forsøk på en fredelig overgang til sosialismen. Riktignok var programmet temmelig vidtgående på mange felter, og representerte en utfordring ikke bare mot imperialismen, men også mot deler av borgerskapet (særlig monopolborgerskapet og jordeierne), men rettet seg aldri mot borgerskapet som helhet. Folkefronten kunne derfor teoretisk blitt et vellykket sosialdemokratisk eksperiment som på lengre sikt ville ha styrket borgerskapets stilling både eksternt og internt.

Men i tillegg til trusselen mot en del av borgerskapets umiddelbare interesser, kommer det subjektive element: Borgerskapet oppfattet programmet som revolusjonært og forberedte seg straks til kamp. Betegnende er at kapitalistene nektet å investere, selv om de under Allendes første regjeringssår aldri hadde tjent bedre. Det var denne sabotasjen, sammen med USAs kredittblokkade, som i hovedsak skapte prisstigning og andre økonomiske problemer som dannet utgangspunktet både for borgernes og småborgernes opprør mot Folkefronten. Den skjerpelse av klassekampen som dette medførte gjorde det etterhvert klart at en endelig konfrontasjon før eller senere ville komme.

Høyrekreftene førte en dobbel politikk. Fri og kristeligdemokratene la i hovedsak an på å moderere regjeringens politikk ved institusjonelle metoder, mens Nasjonalpartiet (borgerskapet og jordeierne) arbeidet for en militær makt- overtagelse. En kan også gjerne notere seg at ettersom borgerskapet nå ikke hadde den direkte kontroll med statsapparatet, ble det utviklet væpnede fascistiske terrorgrupper.

Disse to linjene utfylte hverandre på en fortreffelig måte. Nasjonalpartiet samlet og organiserte de klareste fascistiske elementene, mens Freis strategi svekket kampkraften i Folkefronten ved å skape illusjoner om at kompromiss og samarbeid med kristelig-demokratene ville være en fornuftig politikk.

Mottiltakene fra venstrekreftene mot offensiven fra borgerskapet ble på grunn av samarbeidslinja overfor småborgerskapet nølende og kraftløs. Kommunistene som var de mest konsekvente reformistene, ville utvide samarbeidet til også å gjelde det øvrige borgerskap. Denne legalistiske politikken hindret selvfølgelig enhver konsekvent mobilisering av de revolusjonære kreftene. Arbeiderne ble mobilisert bare når regjeringens eksistens og stabilitet var truet.

Typisk var det at ved den første store styrkeprøven i oktober 1972 da hele borgerskapet med lastebileierne i spissen streiket, forsøkte regjeringen lengst mulig å holde seg til konstitusjonelle midler, og bare i annen omgang appellerte om støtte fra massene. Betegnende er også at tilløpene til arbeider- og folkemakt (fabrikkokkupasjoner, overtakelse av varedistribusjonen, folkeforsamlinger) ble motarbeidet av regjeringen for å hindre at småborgerskapet ble provosert. Naturligvis var denne taktikken dømt til å mislykkes. Det er en historisk erfaring at det er ved og konsekvent angripe borgerskapet at elementer fra småborgerskapet kan vinnes for arbeiderklassens sak.

Folkefrontens foreløpige seier ved den nevnte konfrontasjonen i oktober 1972 var i virkeligheten et stort nederlag for venstrekreftene. Kompromisset Allende inngikk med kristeligdemokratene innebar bl. a. at hæren ble representert i regjeringen, og at det ble vedtatt en lov om våpenkontroll som tillot hæren å gjennomføre razzien mot private våpenlager. En autonom og bevæpnet organisering av arbeiderklassen på tvers av Folkefrontens organer ble med dette effektivt hindret. I realiteten fikk hæren nå en så dominerende posisjon at den kunne opptre som dommer i klassekampen, og under beskyttelse av loven om våpenkontroll forberede kuppet som kom i september.

Hvordan tolkes så dette skoleeksempel på revisjonismens og reformismens fallt? Når det chilenske eksperimentet druknet i blod, kunne en ha ventet at det samtidig ble drept en del illusjoner hos norske sosialdemokrater. Det er tegn som tyder på at det kan ta tid før deres øyne åpnes. Representanter både for Arbeiderpartiet og SV har konkludert med at det nå kreves bred støtte til alle "demokratiske krefter" i Latin-Amerika. Sosialdemokratiet har altså ingenting lært, og dette understrekes ytterligere at den støtten som nå gis til aksjonen for en folkets fredspolis til Camara. At AP benytter seg av denne saken til å skaffe seg et kjærkomment radikalt alibi er ikke uventet. Men det blir proteser når hendingene i Chile trekkes fram som en spesiell grunn til å gi prisen til en pasifist.

Juntasoldat vokter fanger på stadion i Santiago.

Men heller ikke opportunistene i AKP skiller seg noe vesentlig fra det øvrige sosialdemokratiet. Mens AP og Gustavsen har vanskelig for å lære, har Allern svært lett for å glemme. Etter å ha preket den voldelige revolusjons vei etter Chile-kuppet, danner AKP samtidig enhetsfront med Unge Høyre i Chile-komiteen. Dessuten står de samtidig fram med såkalt betinget støtte til Camara-aksjonen. Dette er en hån mot de chilenske arbeiderne som nå forbereder seg til væpnet kamp. Det er meningsløst å gi støtte til Camara-aksjonen på betingelse av at den skal implisere kritikk av USA. Støtte til pasifismen i Brasil er indirekte støtte til USA-imperialismen - overalt hvor den finnes.